

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

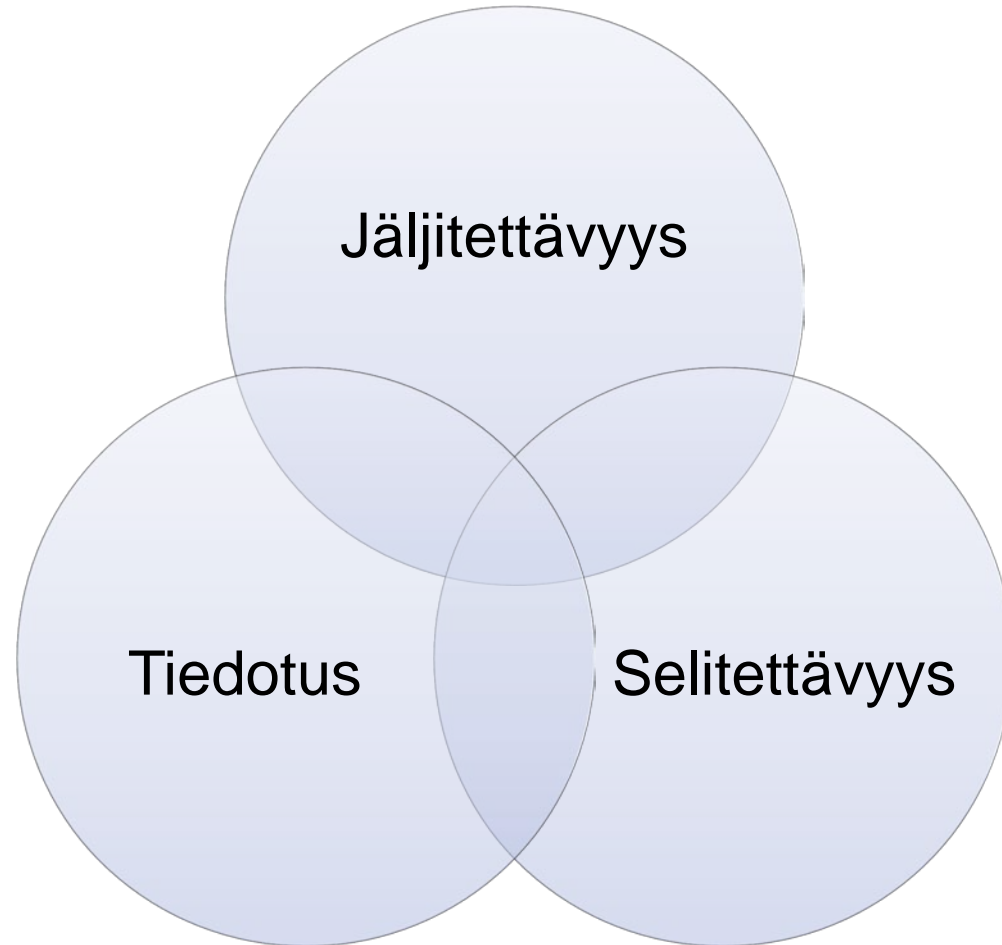
Tekoälyn läpinäkyvyys ja julkinen hallinto – esimerkkien valossa

Digi arkeen -neuvottelukunta 14.11.2019

JulkICT

Yksi läpinäkyvyyden jäsenitys

Jäljitettävyys

- Tietosuoja-asetus asettaa rekisterinpitäjälle osoitusvelvollisuuden.
 - Rekisterinpitäjä vastaa siitä, ja sen on pystyttävä osoittamaan se, että tietosuojaperiaatteita on noudatettu.
 - Jokaisen rekisterinpitäjän ja tarvittaessa rekisterinpitäjän edustajan on pääsääntöisesti ylläpidettävä selostetta vastuullaan olevista käsittelytoimista.
- Tiedonhallintalaki edellyttää asiarekisterin pitämistä.
 - Asiarekisteriin rekisteröidään lisäksi asiasta ainakin viranomaisen toimenpiteet ja niissä käsitellyt asiakirjat käsittelyvaiheittain.

Selitettävyys lainsäädännössä (1/3)

Tietosuoja-asetus edellyttää ymmärrettävää muotoa sekä selkeää ja yksinkertaista kieltä.

- Rekisterinpitäjän on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet toimittaakseen rekisteröidylle [...] kaikki käsittelyä koskevat tiedot tiiviisti esitetyssä, läpinäkyvässä, helposti ymmärrettävässä ja saatavilla olevassa muodossa selkeällä ja yksinkertaisella kielellä.

Hallintolaki asettaa viranomaiselle hyvän kielenkäytön vaatimuksen.

- Viranomaisen on käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä.

Selitettävyys lainsäädännössä (2/3)

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta vaatii digitaalisilta sisällöiltä saavutettavuutta.

- Palveluntarjoajan on varmistettava digitaalisten palvelujensa sisältöjen havaittavuus ja ymmärrettävyys sekä käyttöliittymien ja navigoinnin hallittavuus ja toimintavarmuus saavutettavuusvaatimusten mukaisesti.

Selitettävyys lainsäädännössä (3/3)

- Julkisessa hallinnossa päätös on hallintolain mukaan yleensä perusteltava.
 - Päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.
- Automaattisen päätöksenteon ja profiloinnin logiikasta on pääsääntöisesti informoitava.
 - Rekisteröidylle on toimitettava pääsääntöisesti automaattisen päätöksenteon, muun muassa 22 artiklan 1 ja 4 kohdassa tarkoitetun profiloinnin olemassaolo, sekä ainakin näissä tapauksissa merkitykselliset tiedot käsittelyyn liittyvästä logiikasta samoin kuin kyseisen käsittelyn merkittävyys ja mahdolliset seuraukset rekisteröidylle.

Tiedotus lainsäädännössä (1/3)

– Julkisuuslaki

- Jokaisella on oikeus saada tieto viranomaisen asiakirjasta, joka on julkinen. Poikkeuksena salassa pidettävät asiakirjat, esimerkiksi tietojärjestelmien turvajärjestelyt.
- Viranomaisen on edistettävä toimintansa avoimuutta ja tässä tarkoituksessa tarvittaessa laadittava oppaita, tilastoja ja muita julkaisuja sekä tietoaaineistoja palveluistaan, ratkaisukäytännöstään sekä yhteiskuntaoloista ja niiden kehityksestä toimialallaan.
- Viranomaisen on tiedotettava toiminnastaan ja palveluistaan sekä yksilöiden ja yhteisöjen oikeuksista ja velvollisuuksista toimialaansa liittyvissä asioissa.

Tiedotus lainsäädännössä (2/3)

Hallintolaki

- Kirjallisesta päätöksestä on käytävä selvästi ilmi muun muassa päätöksen perustelut ja yksilöity tieto siitä, mihin asianosainen on oikeutettu tai velvoitettu taikka miten asia on muutoin ratkaistu.

Tiedotus lainsäädännössä (3/3)

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta

- Palveluntarjoajan on ylläpidettävä saavutettavuusselostetta, jonka on sisällettävä muun muassa selvitys siitä, mitkä palveluntarjoajan digitaalisen palvelun sisällön osat eivät täytä saavutettavuusvaatimuksia ja perustelut saavutettavuusvaatimuksista poikkeamiselle.

Tietosuoja-asetus

- Rekisteröidylle on toimitettava eräitä tietoja henkilötietojen käsittelystä (esimerkiksi tietosuojaselosteet ja -ilmoitukset).

Esimerkki lainsäädännössä

Laki perustulokokeilusta

- Hallituksen esitys: ”Viranomaisen toiminnan avoimuuden varmistamiseksi Kansaneläkelaitos testaisi ja julkistaisi valinnan toteuttavan komentojonon hyvissä ajoin ennen varsinaista kokeilu- ja verrokkiryhmän poiminta-ajankohtaa.”
- Perustuslakivaliokunnan lausunto: ”Laissa on syytä säätää nimenomaisesti myös ohjelmistokoodin julkaisemisesta ja julkisuudesta.”
- Laki: ”Kansaneläkelaitoksen on julkistettava poimintaan käytettävät ohjelmointikomennot ennen kokeilun alkamista.”
- Toteutus: <https://www.kela.fi/perustulokokeilun-otantakoodi>

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Kiitos!

Anna-Mari Rusanen
anna-mari.rusanen@vm.fi

Juuso Ouli
juuso.ouli@vm.fi

